

## 11. HAMIS ÉS IGAZ SZAVAK

„*Ne tanúskodj hamisan!*”

(A 9. parancsolat)

**Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.**

(Jn 11,45–57; Mk 14,56–64)

### TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Magyarázatos Biblia; Jan Milič Lochman: A szabadság útjelzői, 1993, Budapest)

#### **9. parancsolat:**

Ez a parancsolat az igazságszolgáltatásra vonatkozik. Az eredeti szöveg szó szerint hamis tanúról beszél. Ettől függetlenül ez a parancsolat minden bíróságon kívüli hamis tanúskodást megtilt. Izraelben a joggyakorlat az volt, hogy a peres, vitás ügyekben a vének tanácsa döntött (Ruth 4,1) Ügyvédek nem voltak, és minden attól függött, hogy a tanúk mit vallottak. Ezért volt nagyon fontos, hogy senki se hazudjon a vallomások során. Olvasunk a Bibliában olyan esetről, amikor a hamis tanúknak hittek, és így vették el Nábót életét (1Kir 21,13). Két vagy három tanú egybehangzó vallomása elegendő volt ahhoz, hogy valakire halálos ítéletet mondjanak ki. Így a tanúknak élet és halál tekintetében nagy szerepe volt. Ezért érthető, ha a Tízparancsolatban egy külön törvény foglalkozik a hamis tanúsággal. Ha a hamis tanú vádlóként lép fel a felebarátja ellen, akit elítélnek, akkor haláláért ő lesz a felelős, és ha kiderül a hamis tanúság, akkor őt is felelősségre vonják. Ha valakire halálos ítéletet mondtak ki, akkor a vádló tanúknak kellett az első követ dobni (5Móz 17,7). Ha valakiről kiderült, hogy hamisan tanúskodott, akkor ugyanazt a büntetést kapta, mint amit kapott volna a vádlott. A törvény a jogos igazságszolgáltatás elvére épül. Senkit sem szabad jogtalanul társadalmi helyzete miatt az igazságszolgáltatásban hátrányban részesíteni. Izraelben a jogszolgáltatás nem elzárt helyen, bíróságokon történt, hanem ott, ahol az emberek laktak, a városkapuban. A kilencedik parancsolat az emberek tisztességét és a jó hírért védi. A felebarát jó hírért azzal is lehet rontani, hogy valakiről pletykálnak. Ebben ugyan lehet igazság, de a szándék miatt, túlozva igazságtalan. Ha valakiről megtudunk valamit, nem feltétlenül szükséges azonnal a mások tudomására hozni. Különbőség van a között, hogy tudunk a bűnről vagy beszélünk a bűnről. Ez a törvény nem csak a pletykától, hanem a könnyelmű ítéletalkotástól is óv. Jézus ezért mondja a Hegyi Beszédben, hogy ne ítéljétek, hogy ne ítéltessetek. A hazugság legmélyebb pontja a rágalmozás, a szándékos és nyilvános hazugság. Ennek a törvénynek az alkalmazásához tartozik a szavak kiforgatása is. Ez a parancsolat a felebarátira vonatkozik. Ez az a parancsolat, amely először említi a felebarátot. A többi parancsolat a közelebbi kapcsolati körbe tartozókat említi. Izraelben felebarátnak a honfitárs számított. Háromféle kategóriába szokták a hazugságot csoportosítani. Káros, tréfás és kegyes hazugságról szoktak beszélni. Káros hazugságnak azt lehet nevezni, amellyel kárt okozunk a felebarátunk Tréfás hazugság az, amelyből kiderül, hogy hazugság, és a többiek szórakoztatására szolgál. Kegyes hazugság az, amelyet általában szükségéből történő hazugságnak neveznek, mert ezzel valakinek az életét mentik meg. A kilencedik parancsolat az igazság szeretetét hirdeti. A titoktartás sok hivatásnál olyan követelmény, amely nem jelenti a 9. parancsolat megszegését. Az újszövetségi gondolkodás szerint magával az érintettel beszéljük meg először a tudomásunkra jutott bűnt, és nem másokkal. Ha ez nem hat, akkor lehet másokat is bevonni. A kilencedik parancsolat a

felebarátért való kiállásra buzdít. Akkor leszünk igaz tanúk, ha szavainkkal felebarátainkat segítjük. A keresztyén ember számára nem jöhet szóba a hamis tanúzás.

### **A Nagytanács elhatározza Jézus halálát: (Jn 11,45–57 és Mk 14,56–64)**

Jézus perében találkozunk a kilencedik parancsolat elleni vétkezéssel. Az ítélethez szükséges két-három tanú helyett azt olvassuk, hogy a tanúvallomások két körben történtek. Először „*sokan tettek ellene hamis tanúbizonyyságot*” (Mk 14,56). Azonban nagyon hamar kiderült, hogy ezek a tanúk hamis tanúk, mert a vallomások nem egyeztek. Ekkor lecsökkentették a tanúk számát, és már csak néhányan (Mk 14,57) vallottak, de ekkor sem egyezett a vallomás. Mivel ezek a vallomások nem egyeztek, a főpap Jézustól próbált vallomást kicsikarni. Miután Jézus egy próféciaát mondott el magáról, ami a főpap szerint istenkáromlás, ezért úgy döntött, hogy nincsen szükség a tanúkra, hiszen Jézus maga lett a tanú maga ellen. A történetből kiderül a preconcepció. A Nagytanács mindenképpen el akarta ítélni Jézust. A hamis tanúk például nem részesültek semmiféle büntetésben, ahogyan azt egyébként meg kellett volna tenni. A főpap kérdése arra vonatkozott, hogy Jézus magát Messiásnak tartja-e. Az önmagában még nem számított halálos bűnnek, hogy valaki messiási igénnyel lép fel. A tanácsa tagjai számára azonban Jézus szavai istenkáromlásnak hatottak. Jézus vállalja azt, hogy Ő a Messiás, magát Emberfiának nevezve. Végül egyhangúan elítélték a hamis tanúk nélkül is. Az istenkáromlás büntetési tétele: halál. (3Móz 24,16) Így nem volt már szükség a megbeszélte hazugságokra. Jézust, mint prófétát kigúnyolják, megalázzák.

### **Jn 11,45–57:**

A nagytanács félt attól, hogy az a mozgalom, amit elindított Jézus, végül politikai színezetet kap, és a rómaiak elleni lázadásnak lesz a kioldósója. Ezt nem szerették volna. A nagytanács szemében ez a mozgalom akkor kezdődött, amikor Jézus feltámasztotta Lázárt. Félelmükben ezért megegyeztek abban, hogy megölik Jézust. Már csak a módot és az eszközt kellett hozzá megtalálni. Kajafás szerepe nagyon érdekes ebben a történetben. János evangéliuma prófétai tettnek nevezi azt, hogy Jézus haláláról beszél. De emellett azt mondja, hogy jobb, ha egy ember hal meg, mintha az egész nép elveszen. Ez a prófécia volt a nagytanács gyilkossági szándékának az elvi kiindulópontja. Ezután keresni kezdték Jézust, de Jézus elvonult egy közeli városba. És a nagytanács nem volt biztos benne, hogy a tervüket meg tudják valósítani, hiszen nem találták Jézust. Efraim városa Jeruzsálemtől 20 kilométerre feküdt.

## **VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK**

**(Felhasznált irodalom:** Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Kálvin Kiadó, Budapest, 1996.; Kulcsár Éva: A serdülőkorú fejlődés pszichológiai jellemzői, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar Tanárképzési és továbbképzési Központ, Budapest, 2004.)

Fontos, hogy rámutassunk arra, hogy szavainknak súlya van. Adjunk teret őszinte beszélgetésnek, ahol a tanulók feltárhatják az ezzel kapcsolatos sérelmeiket. Biztassuk őket, hogy osszák meg felnőttekkel és kérjenek segítséget akkor, ha valaki szavakkal bántja, zaklatja őket akár személyesen, akár az online térben. Mondjuk el, hogy könnyen válhatunk a kommunikáció során áldozatokká, de sértőkké is, ezért fontos kontrollálni leírt és kimondott szavainkat.

Az ötödikes, hatodikos gyerekek, elsősorban a lányok körében gyakoriak a viták, a vádaskodások, a negatív értelemben vett klikkesedés, a kívülállók bántásával. Ebben az életszakaszban az ősbizalmatlanság a kiközösítéstől való félelem, a peremre sodródás miatti szorongás formájában jelenik meg. Fontos, hogy bátorítsunk az összetartozás megélésére, ugyanakkor neveljünk a nyitottságra, a szűkebb csoportokon kívül állók elfogadására,

tiszteletére. Hozzunk elő helyzeteket, segítsünk megkeresni a kommunikáció őszinte és szeretettel teljes módját, kifejezéseit.

## ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

**Fő hangsúly:** A szavaknak következményük van. Használd jól és jóra a szavaidat!

**Kognitív:** Annak a tudatosítása, hogy a kimondott szavaknak következménye van. (súly, hatalma)

**Affektív:** A kommunikáció mögött lévő érzelmi töltetek feltárása.

**Pragmatikus:** Különböző szituációkban a helyes és őszinte kommunikáció gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p><b>1. Beszélgetési: hamis szavak</b> Mit jelenthet ez a kifejezés: „hamis szavak”? Beszéljétek meg a TK 38. oldalának 1. ábrája, annak szavai alapján!</p> <p><b>2. Szituációs játék:</b> Játsszátok el a következő jeleneteket: (Sajnos tördelési hiba miatt a feladattárhoz kapcsolódó képek kimaradtak a TK-ből.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Kitört ablak mellett egyik fiú a másikra mutat</li> <li>• Két lány összeség, hátrapillantva egy harmadik lányra</li> </ul> <p>Variációk:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Játsszátok el a jeleneteket szavak nélkül!</li> <li>• Játsszátok el szavakkal is!</li> </ul> <p>Megfigyelési szempontok a jelenetekhez:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Milyen mozdulatok segítettek a mondanivaló kifejezésében!</li> <li>○ Milyen szavakat/mozdulatokat használtatok?</li> <li>○ Mit gondoltok, milyen érzelmek állnak az ilyen szavak mögött?</li> </ul>	<p>TK A „hamis szavak” kifejezés értelmezése</p> <p>Szituációs játék A szavak mögötti indulatok, érzések megkeresése a non-verbális kommunikáció segítségével</p>
Feldolgozási javaslat	<p><b>1. Szavainknak hatalma van</b> Hamis és igaz szavak</p> <p><u>Aranymondás:</u> „Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!” (2Móz 20,16)</p> <p>Mit jelent: ne tanúskodj Izráelben a tanú szerepe – ítélelhozásban – Tudod-e?-rész kapcsolódik hozzá</p>	<p>TK</p> <p>A parancsolat magyarázata A Tudod-e?-rész és a bevezető beszélgetésre való visszautalás segítségével</p>

	<p>Nemcsak bírósági tárgyaláson, hanem: beszéded mindig igaz legyen</p> <p><b>2. Bibliai példa: Jézus elítélése</b></p> <p>Olvassuk el a történetet úgy, hogy előre osszuk el a szerepeket a felolvasáshoz:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– elbeszélő</li> <li>– a Nagytanács egyik képviselője (a Nagytanács gondolataihoz)</li> <li>– Kajafás, a főpap</li> <li>– Hamis tanúk</li> <li>– Jézus</li> </ul> <p>A szereplők és az elbeszélő olvassák fel a saját részüket! (Előkészíthetjük a szöveget külön lapon is az ő számukra, bejelölve a szerepeket.)</p> <p>A felolvasás után keressünk választ a következő kérdésekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Mit gondolt Jézusról a Nagytanács?</li> <li>• Mit tanácsolt a főpap?</li> <li>• Miről beszéltek a hamis tanúk?</li> <li>• Milyen vád alapján ítélték el Jézust?</li> </ul> <p>(Használhatjuk a Bibliai kvíz kérdéseit is.)</p> <p>MFEI 1.: a történetben különböző formában előforduló szavak, mondatok kiemelése</p> <p><b>3. MFEI 2.: Igaznak vagy hamisnak találod az állítást?</b></p> <p>Az egyéni gondolkodás, feladatmegoldás után hallgassuk meg a tanulók véleményét. Kérjük, hogy érveljenek döntésük mellett!</p> <p><b>4. MFEI 3.: A nyelv bűne</b></p> <p>Csoportmunkában oldják meg a feladatot, az összegyűjtött helyzeteket sorolják fel a végén</p> <p><b>5. MFEI 4.: példák a pusztító és szeretetteljes beszédre</b></p> <p><b>6. Énekjavaslat:</b></p> <p>Az Úrnak irgalmát örökké éneklek... (RÉ21 89.)</p>	<p>TK</p> <p>A bibliai példa és a parancsolat összekapcsolása</p> <p>MFEI 1. feladat</p> <p>MFEI 2. feladat Véleményalkotás az igaz és hamis beszéd eseteiről határesetekről</p> <p>MFEI 3. feladat Helyzetek gyűjtése a nyelv, beszéd jelentőségével kapcsolatosan Példák megbeszélése a pusztító és a szeretetteljes beszédéről</p>
<b>Munkáltatás</b>	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: száj körvonala – használhatják a parancsolat megtanulásához és az ismétléshez is.	
<b>Házi feladat</b>	A parancsolat megtanulása	

## TOVÁBBI ÖTLETEK

**Pusztító szavak (Nick Vujicic az iskolai bántalmazásról, bántásokról):**

<https://www.youtube.com/watch?v=1XBDhbgmnaQ&t=971s>

**Hogyan állítsuk meg az iskolai szekálást?**

<https://www.youtube.com/watch?v=-3iSh4TA0M>

**Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet**

**Tankönyv: 38–39. oldal**

**A képen látható:**

- Infografika: jelzésszerű arc és szavak
- Illusztráció: Jézus imája a Gecsemáné-kertben.
- Tematikus rajz: Jézus a Nagytanács előtt

A szöveg: A nagytanács elhatározza Jézus halálát.

**Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez**

### 1. Képolvasási javaslat:

- Olvassátok el az infógrafikán látott szavakat! Mit jelentenek: hazugság, ítékezés, vádaskodás, rágalmozás, hamisság, gyűlölet, rosszindulat, megbélyegzés, pletyka?
- Keressétek meg a szavak ellentétét! Magyarázzátok, meg mit jelentenek!
- Figyeljétek meg a 39. oldalon lévő ábrát, ahol Jézus imádkozik a Gecsemáné kertben! Mit éreztek és mit gondoltok a kép nézegetése közben? Miért?
- Jézus a nagytanács előtt. Egyenként nézzétek meg a szereplőket! Kik ők? Miért vannak ott? Mi a véleményed a szituációról?

### 2. Szövegelemzés

- Mitől ijedtek meg a főpapok és a farizeusok?
- Soroljátok fel, milyen csodás tetteket vitt véghez Jézus! A nép hogy viszonyult ezekhez a jelekhez?
- Mire határozták el magukat a főpapok és a farizeusok? Milyen módon tették ezt? Mi a véleményed az eljárásukról? Miért?
- Ki volt Kajafás? Hogyan befolyásolta a nagytanács tagjait? Mire határozták el magukat?
- Hol fogták el Jézust? Hová vitték? Miért? Mi történt ott?
- Mit jelent: hamis tanúvallomás? Miért volt szüksége erre a nagytanácsnak?
- Mit kérdezt a főpap Jézustól? Miért nem válaszolt Jézus az első kérdésre?
- Mit válaszolt a második kérdésre? Mit jelent ez a mondat?
- Miért szaggatta meg a ruháját a főpap? Mit mondott?
- Mi történt ezután, hogyan alázták meg Jézust?
- Miért kellett ezeket elszenvednie Jézusnak? Miért hozta ezt az áldozatot?

## Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!” (2Móz 20,16)

- Mit jelent a tanúskodás? Fogalmazzátok meg más kifejezésekkel!
- Mit jelent a hamis tanúskodás? Milyen következményekkel járhat?
- Te mindig igazat mondasz, vagy előfordult már, hogy füllentettél?
- Miért olyan nehéz igazat mondani? Mindig meg kell mondani az általad igaznak vélt véleményyt? Miért?
- Hallottál /olvastál e már bírósági tárgyalásról? Hallottál/olvastál már a tanúk kihallgatásáról? Mit kér a bíró a tanúvallomás előtt a tanúktól? Miért?
- Volt-e már az életedben olyan eset, amikor tanúskodnod kellett? Milyen tapasztalatokat szereztél?

### Feldolgozáshoz:

Alakítsátok át a következő párbeszédet úgy, hogy a pusztító indulatok helyett a szeretet hangja szólaljon meg! Lehet egyéni vagy csoportmunka is. El is játszhatják a csoporttagok a párbeszédet mindkét verzióját.

1.

- Nem veszed észre, hogy a táskámon állsz?
- Miért nem vetted a hátadra?

2.

- Hallottad, hogy Zolinak hármassá lett a matek felmérője?
- Megérdemli, legalább nem száll a fejébe a dicsőség!

3.

- Látom, szomorú vagy. Rosszul sikerült valami?
- Hagyj békén! Már te is kezded?

### **Disputagyakorlat**

A következőképpen zajlik:

A terem egyik sarkába kitűzzük egy A/4-es lapon az „IGEN” szót, vele ellentétes sarokba pedig a „NEM” szót. A tanulóknak mondunk egy ÁLLÍTÁST. Ehhez a témához alkalmazhatjuk a MFEI 2. feladatának állításait:

- „Aki valamit elmond a tanárnak, az árulkodik.”
- „A pletykával megsértjük azt, akiről beszélünk.”
- „A gúnynev becenévvé is válhat.”
- „A tréfás füllentés nem hazugság.”
- „Amit gondolok, azt ki is kell mondanom.”

A tanulók az állítás elhangzása után abba a sarokba állnak, amivel egyetértenek. (igen /nem)  
Ezután indokolják egyenként az állítást. Igen, mert. Egy indoklás elhangzása után a másik sarokból valaki válaszol a saját érveléssel: igen te azt állítod, de én meg azt mondom, hogy nem, mert... Ez így megy, ameddig van jelentkező.

Ezután kérjük meg a tanulókat, hogy cseréljenek helyet. Próbáljanak az új helyről meggyőző indoklásokat mondani, egészen addig, amíg van jelentkező. Ezzel egy nézőpontváltás történik. A saját érvek összegyűjtése után bele kell helyezkedniük egy másik szempontrendszerbe. Nehéz a másik szempontjait megérteni, de ha rákényszerülnek a gyakorlat során, akkor könnyebben megérthetnek másokat.

Fontos, hogy képzeletben, vagy akár valóságosan is próbáljuk ki mi magunk a játékot, mielőtt a tanulókkal játszunk. Mi magunk kell, hogy leellenőrizzük, hogy a megfogalmazott állítás alkalmas-e arra, hogy több szempontból érveket gyűjtsünk, mellette vagy ellene.

**A témához felhasználható énekek:**

Református Énekeskönyv (RÉ21): 119. zsoltár 12. verse: A fejedelmek énéám

Református Énekeskönyv: 473. dicséret 7. verse: Embert ne ölj

Szabadíts meg (+BS)